

ประกาศราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย

ฉบับที่ ๔/๒๕๕๘

เรื่อง มาตรฐานการระงับความรู้สึก

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๓๕ หมวด ๓ ข้อ ๕ (๗) และหมวด ๑ ข้อ ๑ (๑๐) และมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘ เห็นสมควรให้มีมาตรฐานการระงับความรู้สึก ดังนี้

ราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำมาตรฐานการระงับความรู้สึกนี้ขึ้น โดยกำหนดถึงบุคลากร อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ของการระงับความรู้สึก เพื่อเพิ่มความปลอดภัย ลดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้ป่วย และให้สถานพยาบาลปรับปรุงตนเองตามมาตรฐานนี้อย่างถูกต้อง

มาตรฐานนี้จะทบทวนทุก ๕ ปีเพื่อให้ทันกับสถานการณ์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ในกรณีที่ยังไม่มีการทบทวน ให้ผู้ให้บริการและสถานพยาบาลต่าง ๆ ถือปฏิบัติตามมาตรฐานนี้

เกณฑ์มาตรฐานการให้บริการทางวิสัญญีวิทยาประกอบด้วย

๑. การระงับความรู้สึกแบบทั่วไป (general anesthesia) คือ การทำให้ผู้ป่วยไม่รู้สึกตัว
๒. การระงับความรู้สึกเฉพาะส่วน (regional anesthesia) คือ ทำให้หมดความรู้สึกเฉพาะส่วนของร่างกายที่จะทำการผ่าตัดหรือหัตถการต่าง ๆ
๓. การเฝ้าระวังผู้ป่วยโดยบุคลากรทางวิสัญญีวิทยา (monitored anesthesia care; MAC) คือ การเฝ้าระวังและระดับประครองสภาวะต่าง ๆ ของผู้ป่วยขณะทำหัตถการโดยบุคลากรทางวิสัญญีวิทยา ทั้งที่ได้รับยาที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท เช่น ยากลุ่มประสาท ยานอนหลับ หรือยาระงับปวด และไม่ได้รับยาดังกล่าว

มาตรฐานที่ ๑ การระงับความรู้สึกแบบทั่วไป (General anesthesia)

๑.๑ สถานที่

- ๑.๑.๑ เป็นสถานพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาลในกำกับของรัฐ และสถานพยาบาลของสภาวิชาชีพไทยหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

๑.๑.๒ เป็นสถานพยาบาลที่มีความพร้อมทั้งบุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือและยาในการทำการกู้ชีพ
ขั้นสูง (advanced cardiac life support; ACLS)

๑.๒ บุคลากร บุคลากรที่สามารถให้การระงับความรู้สึกแบบทั่วไปได้ ได้แก่

- ๑.๒.๑ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ได้รับวุฒิบัตรหรือหนังสืออนุมัติเพื่อแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาวิสัญญีวิทยาจากแพทยสภา หรือ
- ๑.๒.๒ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาลในกำกับของรัฐ หรือสถานพยาบาลของสภาวิชาชีพ
- ๑.๒.๓ พยาบาลที่ได้รับประกาศนียบัตรการศึกษา หรือการอบรมในหลักสูตรวิสัญญีพยาบาล ซึ่งอนุมัติโดยราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย จากกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานครหรือสถาบันการศึกษาของรัฐ โดยปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เป็นสถานพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาลในกำกับของรัฐ หรือสถานพยาบาลของสภาวิชาชีพ

๑.๓ อุปกรณ์ เครื่องมือ และยาที่จำเป็น

- ๑.๓.๑ เครื่องดมยาสลบ (anesthetic machine) หรือเครื่องช่วยหายใจ
- ๑.๓.๒ ชุดเครื่องมือใส่ท่อหายใจ (intubation set)
- ๑.๓.๓ อุปกรณ์ช่วยหายใจด้วยมือบีบ (manual ventilation device) ได้แก่ mask และ self-inflating bag
- ๑.๓.๔ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดูดเสมหะ
- ๑.๓.๕ เครื่องติดตามเฟื่อระวังตามข้อ ๑.๔.๓
- ๑.๓.๖ เครื่องกระตุ้นไฟฟ้าหัวใจ (defibrillator) พร้อมให้เรียกใช้
- ๑.๓.๗ ออกซิเจน
- ๑.๓.๘ ยากู้ชีพ (ภาคผนวก ๑)
- ๑.๓.๙ ควรมี dantrolene สำหรับโรงพยาบาลที่ให้การระงับความรู้สึกมากกว่า ๑๕,๐๐๐ รายต่อปี สำหรับโรงพยาบาลที่ให้การระงับความรู้สึกน้อยกว่า ๑๕,๐๐๐ รายต่อปี ต้องมีแนวปฏิบัติในการเข้าถึงยา

๑.๔ ขั้นตอนและการดูแลผู้ป่วย โดยบุคลากรในข้อ ๑.๒

- ๑.๔.๑ ประเมินและเตรียมสภาพผู้ป่วย (pre-anesthetic evaluation) และจำแนกผู้ป่วยตามเกณฑ์ของสมาคม
วิสัญญีแพทย์อเมริกา (American Society of Anesthesiologists Physical Status)
- ๑.๔.๒ ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ และยาที่จำเป็น ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑.๓
- ๑.๔.๓ เฝ้าระวังผู้ป่วยตลอดเวลาดังนี้
 - ๑.๔.๓.๑ สภาวะออกซิเจนของร่างกาย (oxygenation) โดย
 - ๑.๔.๓.๑.๑ สังเกตสีผิวหนังริมฝีปาก เล็บ และสีเลือด
 - ๑.๔.๓.๑.๒ วัดความอิ่มตัวของออกซิเจนในเลือดอย่างต่อเนื่อง โดย pulse oximeter
 - ๑.๔.๓.๑.๓ ควรวัดความเข้มข้นของออกซิเจนใน วงจรดมยาสลบ
 - ๑.๔.๓.๒ สภาวะการหายใจ (ventilation) โดย
 - ๑.๔.๓.๒.๑ สังเกตการขยายของทรวงอก นับอัตราการหายใจ ฟังเสียงหายใจ
 - ๑.๔.๓.๒.๒ วัดคาร์บอนไดออกไซด์ในลมหายใจออก (capnometer) อย่างต่อเนื่อง ในกรณี
ที่ใส่ท่อหายใจ หรือ laryngeal mask airway หรืออุปกรณ์อื่นที่คล้ายคลึงกัน
 - ๑.๔.๓.๒.๓ ในกรณีที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ ต้องมีสัญญาณเตือนเมื่อสายต่อของเครื่องหลุด
จากผู้ป่วย (disconnect alarm)
 - ๑.๔.๓.๓ สภาวะการไหลเวียนเลือด (circulation) โดย
 - ๑.๔.๓.๓.๑ สังเกตคลื่นไฟฟ้าหัวใจอย่างต่อเนื่อง
 - ๑.๔.๓.๓.๒ ความดันเลือดอย่างน้อยทุก ๕ นาที
 - ๑.๔.๓.๓.๓ ประเมินอุณหภูมิร่างกายเป็นระยะ ๆ ในกรณีที่คาดว่าอุณหภูมิของร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างการระงับความรู้สึก
- ๑.๔.๔ บันทึกรายละเอียดการระงับความรู้สึก วิธีการ ยา อุปกรณ์ สภาวะต่าง ๆ ที่เฝ้าระวังสัญญาณชีพ
ภาวะแทรกซ้อนและการแก้ไขในแบบบันทึกการระงับความรู้สึก (anesthetic record)
- ๑.๔.๕ ดูแลผู้ป่วยหลังการระงับความรู้สึกในห้องพักฟื้น (postanesthetic care) เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๑ ชั่วโมง
โดยมีบุคลากรตามข้อ ๑.๒ หรือบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการดูแลผู้ป่วยหลังการระงับ
ความรู้สึกของแต่ละสถานพยาบาล

มาตรฐานที่ ๒ การระงับความรู้สึกเฉพาะส่วน (regional anesthesia)

๒.๑ สถานที่ เป็นสถานพยาบาลที่

๒.๑.๑ สถานพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาลในกำกับของรัฐ สถานพยาบาลของสภากาชาดไทย หรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

๒.๑.๒ มีความพร้อมทั้งบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือและยาสำหรับการกู้ชีพขั้นสูง (advanced cardiac life support; ACLS)

๒.๒ บุคลากร บุคลากรที่สามารถให้การระงับความรู้สึกเฉพาะส่วน ได้แก่

๒.๒.๑ ผู้ได้รับวุฒิบัตรหรือหนังสืออนุมัติเพื่อแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาวิสัญญีวิทยาจากแพทยสภา หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

๒.๓ อุปกรณ์ เครื่องมือ ยาที่จำเป็น สำหรับการระงับความรู้สึกเฉพาะส่วน ได้แก่

๒.๓.๑ เครื่องดมยาสลบ (anesthetic machine) หรือเครื่องช่วยหายใจ พร้อมให้เรียกใช้

๒.๓.๒ ชุดเครื่องมือใส่ท่อหายใจ (intubation set)

๒.๓.๓ อุปกรณ์ช่วยหายใจด้วยมือบีบ (manual ventilation device) ได้แก่ mask และ self-inflating bag

๒.๓.๔ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดูดเสมหะ

๒.๓.๕ เครื่องติดตามเฟิ่ระวังตามข้อ ๑.๔.๑

๒.๓.๖ เครื่องกระตุกไฟฟ้าหัวใจ (defibrillator) พร้อมให้เรียกใช้

๒.๓.๗ ออกซิเจน

๒.๓.๘ ยากู้ชีพ (ภาคผนวก ๑)

๒.๔ ขั้นตอนและการดูแลผู้ป่วย โดยบุคลากรในข้อ ๒.๒

๒.๔.๑ ประเมินและเตรียมสภาพผู้ป่วย (pre-anesthetic evaluation) และจำแนกผู้ป่วยตามเกณฑ์ของสมาคม วิสัญญีแพทย์อเมริกา (American Society of Anesthesiologists Physical Status)

๒.๔.๒ ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ และยาที่จำเป็นตามข้อ ๒.๓

๒.๔.๓ เฟิ่ระวังผู้ป่วยตลอดเวลาดังนี้

๒.๔.๓.๑ สภาวะออกซิเจนของร่างกาย (oxygenation) โดย

๒.๔.๓.๑.๑ สังเกตสีผิวหนังริมฝีปาก เล็บ และสีเลือด

๒.๔.๓.๑.๒ วัดความอิ่มตัวของออกซิเจนในเลือดอย่างต่อเนื่อง โดย pulse oximeter

๒.๔.๓.๒ สภาวะการหายใจ (ventilation) โดยสังเกตการขยายของทรวงอก การหายใจ

๒.๔.๓.๓ สถานะการไหลเวียนเลือด (circulation) โดย

๒.๔.๓.๓.๑ ตั้งเกณฑ์คลื่นไฟฟ้าหัวใจอย่างต่อเนื่อง

๒.๔.๓.๓.๒ ความดันเลือดอย่างน้อยทุก ๕ นาที

๒.๔.๓.๔ ประเมินอุณหภูมิร่างกายเป็นระยะ ๆ ในกรณีที่คาดว่าอุณหภูมิของร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างการระงับความรู้สึก

๒.๔.๔ บันทึกรายละเอียดการระงับความรู้สึก วิธีการ ยา อุปกรณ์ สถานะต่าง ๆ ที่เฝ้าระวัง สัญญาณชีพ ภาวะแทรกซ้อนและการแก้ไขในแบบบันทึกการระงับความรู้สึก (anesthetic record)

๒.๔.๕ ดูแลผู้ป่วยหลังการระงับความรู้สึกในห้องพักฟื้น (postanesthetic care) เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๑ ชั่วโมง โดยมีบุคลากรตามข้อ ๒.๒ หรือบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการดูแลผู้ป่วยหลังการระงับความรู้สึกของแต่ละสถานพยาบาล

ภาคผนวก ๑

ยาที่จำเป็น ได้แก่

๑. Adrenaline
๒. Amiodarone
๓. Atropine
๔. Calcium chloride or calcium gluconate
๕. Sodium bicarbonate
๖. Dopamine

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

ลงชื่อ

(ศาสตราจารย์นายแพทย์เทวารักษ์ วีระวัฒนกันนท์)
ประธานราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย